

Szlovák gyermekkórus Szegeden

A nemzetközi gyermekélikova vezényletével, zongoralkalmából rendezett ünnepi hétire meghívták a szlovákiai Prievidza városából az ottani úttörőház Priboj gyermekkórusát is.

A Szegedre érkezett szlovákiai úttörők szombaton aszegedi kórustagokkal együtt megkoszorúzták Kodály Zoltán mellszobrát a pantheonban. Ma, vasárnap délután 3 órakor az Ifjúsági Ház nagytermében (Komócsin tér 2/A) a Prievidzai Hangversenyt adnak Algyőn az olajipari munkásoknak, éenkel, zenével kedveskednek a Szegedi Kenderfonógyár üzemű óvodásainak, részt vesznek az Éneklő Ifjúság szegedi hangversenyén és koszorúznak a szegedi Líticet-emlékműnél. A Prievidzai úttörőkórus csütörtökön Budapestre utazik, s az lép a Prievidzai Úttörőház Országház megtekintése után gyermekkórusa is Magda Or-

Új szálló a szigeten

Az építkezés befejeződött, már csak az utolsó simításokat végzik a margitszigeti Thermal-szálló kivitelezői, a Középületépítő Vállalat dolgozói. A patinás szigeti Nagy-szálló szomszédságában elkészült nyolcemeletes, új épületszárnnyban 216 szobát rendeztek be. A mellé telepített alacsonyabb épületekben kapott helyet a 240 személyes étterem, a drinkbár, az eszpresszó, a night-club, a kongresszusi terem, a konyha, valamint az uszoda, a gyógyvízes termálfürdővel, a gyógyászati helyiségekkel.

Gazdátlan hajók

Fiatal költők szegedi antológiája

Régóta vártunk erre a kötetre. Régóta, hiszen többszöri nekirugaszkodás, többszöri határidő-módosítás után jelent meg a Magyar Népköltészet Irodalmi Alapjának, a megyei és városi tanács művelődésügyi osztályainak, valamint a Magyar Írók Szövetsége dél-magyarországi csoportjának kiadásában, s a „Szegeden élő fiatal költők antológiája”. Az idézőjel árulkodik: az alcímmel meg kell állni egy pillanatra. A kötetben szereplő hat költő közül ugyanis a Mórész Zsigmond-ösztöndíjas Zalán Tibor, valamint „Géczi János már nem él a városban. (Kétség, vajon a most utolsó éves bölcsész, Belányi György is elfordítja-e szekerét rúdiát a Tisza partjáról?) Ilia Mihály bevezetőjében József Attilát idézi: „emlékét föl szívünket, azé, aki fölemeli”. Ki nem mondott reménykedéssel fűzi hozzá: „az alcím szándékoltan nem szegedit, hanem Szegeden élőt jelez. A fiatal magyar líra más-más törekvései vannak bennünk, a hely azonosságát buzdítja őket együttlétükre”. Mert a hely azonosságát nem egyenlő — Juhász Gyulára gondolva — a szegediséggel, ami Anna költőjének modellje alapján valami egészen mást, többet jelent. Petri Csathó Ferenc itt maradni című verse nyilván tudatosan került az antológia legelejére: „Itt maradni. / Leülni Juhász Gyula asztalához. / Sőhajók hídja alatt / ugyanabban a hangszóban; / levelet írni Nakonxipánba / ugyanazon a kőrházi ágyon / ittmaraadni; / őrizni Dózsa fejét. / Annával, / aki nincsen többé.” A program szép, azonban a Juhász Gyula-i módon átélt vidéki létből a teljes világba ablakot táró költői attitűdnek első fele olyannyira hiányzik e versek többségéből, hogy az alcím eme megszorítása — tetszik, nem tetszik — nagyon is indokolt.

A válogató-szerkesztő Szegedi Lajos legfőbb szempontja — a Petri által megfogalmazott igény finom érzékelésén túl — az életkor alapján sorba állított fiatalok lírai arcképszerűségének felmutatása volt. A sorrend, jóllehet értékrendet egyáltalán nem jelent, az egymás utáni olvasás következtében az érettebb különféle stációt állítja

elénk. Hogy a szerkesztői rendet értékritériumok miatt mégis föl kell borítanunk, annak elsőrendű oka ebben, az egyes, eltérő lírai alkotók súlya közötti különbségekben keresendő. Mindenképpen Baka István neve kívánczik az első helyre, s egyáltalán nemcsak azért, mert hatuk közül ő az egyetlen, aki már egy kötetet (*Magdolna-zápor*, 1975) tudhat maga mögött. Tisza képiség, kiforrott költői világkép, mely ember-szerű és magyarságélményfűti sorait. Baka Istvánra ilik Szerb Antal kifejezése: intellektuális költő. Az elvont gondolatnak farag ritmustest-szobrot, a formát a műves nyugodt gondossággal kezelve. Olyan megkapó szépségű versek bizonyítják mindezt (*Sátán és Isten foglya*; *Passio*; *Tűzbe vetett evangélium*), melyek a küldetésudattal felelős közéleti líra felé elindult, a megtálat hang erejét próbálgató lírikust mutatnak.

Petri Csathó Ferenc az írói groteszk glibesszandóin és csöndesedő, tiszta rezdülések nyugodt hullámain egyensúlyoz. Az utóbbi kategóriába tartozó versei (*Tisztelet Kós Károlynak*; *Időrend*; *Feltámadás*) a mesterségbeli tudást, előbbiek a nagy nyelvi fantázia öletgazdagságának színporkait mutatják (*Tűkőrhályog*; *Paradicsomi albérlet*; *Cervantes*; *Levél Chiléből A. H. nek*). A higgadt, megcsendesedő versek mintha a totalitást „megreformált” értelmezésével járó továbblépés igényét körvonaloznák.

A kötet azon költői, akik az egyetemi évek éppen-hogy maguk mögött hagyott kísérleteivel viaskodnak, műveltségélményeikkel érdekes „posztgyetemista” költészetet művelnek. Az antikvitás eluralkodása Teglásy Imrénél Telemakhosz-ciklusában ugyan itt-ott modorosságokat tartalmaz, Zalán Tibornál viszont — akinek költészete, ha félelmetes gazdagságú képi világa tovább tisztult, túlzott, költő-létét is felülmúló önimádatán felülemelkedni képes, egészen kiváradóvá válhat — megkapó a eredeti versekhez vezet (*A kálvárián*). Amelyekben a gondolatosság (jelen esetben például *Gion Nándor Latroknak is játszott* című antológiájában)

olyan univerzumok zuhatgáinak zsilipjeit nyitja meg, amik ezek nélkül nem jutnának el a népbem-nemzetben gondolkodás magasabbrendű eszméiséig. Ott, ahol viszont például Teglásy a filozofáló bölcsélet lírai kifejtéséig jut (*Uraim*) — a morális tartalom hitele csökken az előtanulmányok fogódzóinak direkt használata nélkül. Mások ennek megéléte ugyan a keserű, de érett gondolatosság felé bontja ki érzelmeit (*Egy plebejus ének*). Géczi János érzelmileg helyenként túlfűtött versei akkor hatnak legeredetibben, amikor a természet-élmény szülőföld-haza-Európa határokig távol (*Bodrogköz*; *Azsiái tél*; *Varjúként billegő*). Talán az ő szerelmi lírája a legmélyebb, legátélelben-éres (*Rikátó mesékkel*), Juhász Gyula és Szeged-apateózisa a legerőteljesebb. (*Feliratok Juhász Gyula szobortalapzatára*).

Belányi György, a kötet Benjáminja, föltűnően magabiztos, kulturált verseléssel lép meg bennünket, ha az önálló hang, a súlyosabb mondanandó és a kellő tudatosság tematikai-formai egység szempontjából még társai mögött is marad.

Mennyiben gazdátlanok ezek a költészet vizén hol csetlő-botló, hol kibontott vitorlával száguldó (melyik-melyik) hajók? Gyanítható, a választ kétféle aspektusból lehet megfogalmazni. Ha a költészetre átvitt, allegorikus értelemben fogalmazzunk, akkor (a világ- és a magyar irodalom számos példáját idézhetnénk) azt felelhetjük: csakis annyiban, amennyire elhivatottságuk és tisztességük igájába vont tehetségük népük, hazájuk szolgálatában kijelöli gazdáikat, már most, indulásuk legelső lapjaitól. Ha a konkrét, helyi gazdátlanságra gondolunk — akkor Petri Csathó Ferenc idézett programja ellenére (legalábbis egyelőre) az ittmaraadottság Szeged-felválalása helyett inkább sokat sejtető, ígéretes, de mégis csak Nakonxipánba frott „leveleiket” olvashatjuk ebben az antológiában.

Domonkos László

Tanácstagok beszámolója

A jövő héten folytatódik Szegeden a tanácstagok beszámolója.

Március 26-án, hétfőn 14 órakor Molnár Judit, a 114-es választókerület tanácstagja a paprikafeldolgozó vállalatnál (Szövetkezeti út 1.); 16 óra 30 perckor Tóth András, a 45-ös választókerület tanácstagja a Rózsa Ferenc Általános Iskolában (Rózsa Ferenc sugárút 61.); 17 órakor, Batki József, a 10-es választókerület tanácstagja a Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskolában; Stein Vilmosné, a 18-as választókerület tanácstagja a Béke utcai Általános Iskolában; Heim János, a 22-es választókerület tanácstagja a Gutenberg utcai Általános Iskolában; Balla Ferenc, a 36-os választókerület tanácstagja Újszegeden, a Rózsa Ferenc Szakközépiskolában; ifj. Börcsök Istvánné, a 64-es választókerület tanácstagja a gedői Általános Iskolában (József Attila sugárút 116.); Falat László, a 67-es választókerület tanácstagja az Uzsoki utca 4. szám alatti óvodában; Szöllősi Sándor, a 77-es választókerület tanácstagja a Minőségű Cipőgyárban (Római krt. 21.); Keller Ernő, a 104-es választókerület tanácstagja a M.M. 600. sz. Iparitanuló Intézetben (Tolbuhin sgt. 84.); Bányaie dr. Birkás Mária, a 113-as választókerület tanácstagja a MÁV Flúnevelő Intézetében (Április 4. útja); 17 óra 30 perckor Oroszi László, a 35-ös választókerület tanácstagja az egészségügyi főiskolában (Odessai krt. 31.); 18 órakor Nagymihály Lászlóné, a 30-as választókerület tanácstagja a Dugonics Általános Iskolában (Osztrovszky u. 25.); dr. Tóth Károly, a 40-es választókerület tanácstagja a Mező Imre Általános Iskolában (Alsó Kikötő sor 4.); dr. Dobay Dezső, az

58-as választókerület tanácstagja a Zalka Máté Általános Iskolában (Csongrádi sgt.); Szabadi Gyuláné, a 132-es és Tóth József, a 134-es választókerület tanácstagja a kiskundorozsmai lakóterületi ügyfélszolgálat helyiségében (Tanácsháza, 48-as utca 12.); Szabó László, a 125-ös választókerület tanácstagja a Ságvári Endre Művelődési Házban (Újvidéki u. 6.) találkozik választóival.

Március 27-én, kedden 17 órakor dr. Diós József, a 2-es választókerület tanácstagja a Hazafias Népfőnt városi bizottságának székházában (Vörösmarty u. 3.); dr. Török László, a 15-ös választókerület tanácstagja a Ságvári Endre Gimnáziumban (I. em. 11.); Rosenthal Lajosné, a 87-es választókerület tanácstagja a petőfi-telepi klubkönyvtárban (Szántó Kovács János u. 28.); 18 órakor Sz. Simon István, a 61-es választókerület tanácstagja a Zalka Máté Általános Iskolában (Csongrádi sgt.); ifj. Tóth Antal, a 71-es választókerület tanácstagja a tarjáni Révai József Általános Iskolában (Záporkert); dr. Csatordei Károlyné, a 70-es választókerület tanácstagja a tarjáni 3-as számú Általános Iskolában (Építők útja); Link Mihály, a 127-es és Sebők Andrásné, a 128-as választókerület tanácstagja a kiskundorozsmai 1-es számú Általános Iskolában (Felszabadulás u. 2-4.); Farkas Tibor, a 129-es választókerület tanácstagja a

kiskundorozsmai 2-es számú Általános Iskolában (Jerney u. 2.) tart beszámolót.

Március 28-án, szerdán 17 órakor Forgó Pálné, a 24-es választókerület tanácstagja a Zrínyi Ilona Általános Iskolában (Mérei u. 3.); dr. Maráz Vilmosné, a 17-es választókerület tanácstagja a Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskolában (Április 4. u. 1.); 17 óra 30 perckor Falat László (Ács Józsefné, a 66-os választókerület tanácstagja nevében), a gedői Általános Iskolában (József Attila sgt. 116.); 18 órakor dr. Alföldi Lajos, a 16-os választókerület tanácstagja a Ságvári Endre Gimnáziumban találkozik választóival.

Március 29-én, csütörtökön 14 óra 30 perckor Frányó József, a KSZV újszegedi gyáregységének kultúrtermében; 18 órakor Szalai József, a 28-as választókerület tanácstagja a Dugonics Általános Iskolában (Osztrovszky u. 1/B) tart tanácstagok beszámolót.

Március 30-án, pénteken 17 órakor Török József, az 1-es választókerület tanácstagja a Hazafias Népfőnt városi bizottságán (Vörösmarty u. 3.); Novák András, az 5-ös választókerület tanácstagja a Zrínyi Ilona Általános Iskolában (Mérei u. 1.); Balogh István, a 33-as és Nyilasi Péter, a 34-es választókerület tanácstagja a szalmagyár kultúrtermében (Felső Tisza part; Ördög József, a 62-es választókerület tanácstagja a Zalka Máté Általános Iskolában (Csongrádi sgt.) találkozik választóival.

nemrégiben lebontottak, és jelenleg benzinkút működik a helyén. Nendvich Gusztáv tervezte a barokkizáló Rozália-kápolnát, amelynek elődjét elmosta a víz. Ezt a kápolnát eredetileg a Dömötör-templom előtt építették fel, majd a Dóm téri építkezések miatt került át innen új helyére, a Lechner tere.

Schulek Frigyes tervét szerint valósult meg 1880–83-ban a Lenin körüli „kakasos” templom. Ezzel a művével Schulek a téglarchitektúra ünnepélyes nagyszerűségét valósította meg, korában szokatlan, de mégis művészi megoldásokkal. A neogót templom mellé még egy sudár jegegyetát is tervezett, talán ezzel is bizonyítani akarta, hogy az építész igazi tehetsége abban rejlik, hogy valamely környezetet kötöttségeit és hibáit művének szépségévé tudja avatni. Egyes vélemények szerint a Victor Hugo 5. szám alatti lakóház is az ő tervét szerint épült.

A Kaluzsai téren építették fel 1883-ban az Európa Szállodát, a Lauserits és Sztójkovics fűszeresek részére. Ma a DEMASZ székháza, és 1955-ben nem rosszul sikerült második emelettel magasították. E ház helyén állt a Bauernfeind-ház, amelynek erkélyéről 1849. októberében Kossuth Lajos elmondta emlékezetes beszédét.

A műszaki osztály mérnökgyűlése 1955-ben és magánépületet is tervezett. Ezek sorából kiemelkedik a Londoni körüli Szegények háza, a Mars tere épített közös hadsereg lakotanyájának hat épületegyüttese, több iskola, óvoda, vármű és lakóház. Közös terveik alapján valósult meg a Felső Tisza parton levő Sőház, amely ma a FÜSZERT raktára. Az újjáépítés során emelt középületekkel egyidejűleg megkezdődött a tömeges lakóház-építkezés is. A magánépítetők számára Lechner Lajosék húsz mintatervet készítettek. A tartós és gazdaságos építkezés érdekében a tervekben körültekintően előírták a felhasználásra kerülő anyagokat, de megadták az irányárakat is. Ezzel a ténnyel talán az egyébként mindenét vesztett szegedi lakosokat szándékoztak megmenteni a kufárlétkü vállalkozók nyereszkezdéseitől. A tervekhez az építkezési engedély elnyeréséhez szükséges formanyomtatványokat is mellékeltek. Ezekből a tervek, illetve műszaki leírásokból az is kitűnik, hogy a műszaki iroda milyen körültekintően járt el

Bátyai Jenő Az újjáépítés krónikája

Tömeges építkezés

A város költségén építették fel a két bécsi rutin színháztervező, Fellner és Helmer tervét alapján 1883-ban a városi színházat, amely 1885-ben leégett, de hamarosan újjáépítették, és a következő évszázadban játszottak az épületben. E két tervezőnek művészi főként abban rejlett, hogy alaprajzi újításokkal az épületek minél tökéletesebb kihasználását igyekeztek elérni. Minden bizonnyal ez a nyitja annak a ténynek, hogy működésük alatt 48 színházat és hangversenytermet terveztek Európának, Hamburgtól Odesszáig.

A kor jeles építésztervezője, Bachó Viktor tervét szerint készült a Honvéd téri lakotanya, kora eklektikus stílusban, de a klasszicizmus korából vett elemek is felfedezhetők rajta. Ő tervezte a Jerney-házat, a Financia (pénzügyi hatóság) épületét, valamint a Burger-házat. Itt említjük meg, bár csak 1884–85-ben valósították meg azt a tervét, amelynek alapján a volt piarista rendház épületét építették (ma a JATE Természettudományi Karának otthona), szintén eklektikus stílusban. Az épület külön értéke, hogy a 153 méter hosszú homlokzata a főbejáratának igen szerencsésen megkoszorúzott ismétlése. Bachó a tervek kivitelezését olyan nagy gondot fordított, hogy az építkezés művészetét is ellátta egyszemélyben, bár a kivitelező a jó nevű Erdélyi Mihály volt.

Az aradi Halmai Andor műve a volt újszegedi Vigadó, és az 1883-ban emelt, neobarokk Kálvária-kápolna, amelyet

a későbbiekben esetlegesen várható talajmozgás, a víz elleni védekezés céljából. Olyan épületszerkezeteket is terveztek, amelyeken a népi építés hagyományos díszítőelemeket is alkalmazták. Ezek a tervek főként az Alsóvárosban valósultak meg. Ezeket túlmenőleg legalább 16-20 belvárosi lakóház tervét szintén a műszaki osztály rajzasztaláról került el.

A rekonstrukciós építkezések legismertebb és legtöbbet foglalkoztatott építési kivitelezője a Jiraszek és Krausz-cég volt. Az ő kivitelezésükben készült a Károlyi utca 8. szám alatti ház, a Szechenyi tér 2/A alatti épület, az Európa Szálló, a Színház, a Financia, és legalább 20 emeletes magánház. A Színház asztalosmunkáit Seifmann Mór és Lengyel Lőrinc készítették. A Színház és a Financia vasipari kivitelezését Nigrényi Pál végezte. A Postaépület vasmunkáit Pillich Mihály nevéhez fűződnek. Ugyancsak említést érdemel több helybeli mester neve is — ha hiányosan is —, Újhelyi, Hattyasi, Tóbiás, Kiss János, akik szintén hozzájárultak a nagy munkához. A Honvédlakotanya, a Financia és a Törvényszék díszítőplasztikáit Vögerl Ignác készítette. A már említett kivitelezőkön túl, a szegedi mesterek sorából még megemlíthetjük Nagy Andrást, Balázs Mihályt, Für Vince, Bódi Jánost, Kis György, Doktor Istvánt és Légrádi József ácsok, valamint Berecz Imre, Molnár Mihály, Rózsa Pál, Farkas János, Zombori Mátyás és Börözt József nevét, akik szintén építőipari kivitelezők voltak.

A rekonstrukció során emelt házak építési ellenőri teendőinek ellátására Lechner Lajos Müller Béla mérnököt nevezte ki, aki mindenkor a legnagyobb figyelmet szentelte az építkezési rendszabályok betartására. E területen jó segítséget kapott Bartsch Róbert, Feigelstock Gyula és Bayer Béla mérnöktársaitól, akik ezentúl más feladatokat is elláttak.

Az újjáépítési tervek megvalósításában külföldi mérnökök is közreműködtek, név szerint Biali, Gros, Jacquet, Waldorf és Kozlowsky. Itt említjük meg, hogy a műszaki osztály tervet dolgozott ki, helyesebben előtanulmányokat készített a vízvezeték kiépítésére, és több intézmény felállítására. Ezek akkor nem, csak később valósultak meg.

(Folytatjuk.)